

TÜRKİYE TARIMINA YÖN VEREN UNSURLAR

IMF, DB, DTÖ, AB

Ahmet ATALIK

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası İstanbul Şube Başkanı

Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye nüfusunun %75'i kırsal alanda, %25'i kentlerde yaşıyordu. Bunun sonucu olarak da ülkenin kalkınması doğal olarak tarım sektörü üzerine kurgulanmıştı. Sorunlarla yüklü tarım sektörünü geliştirmek için ilk iş olarak çağdışı kurumlar tasfiye edildi, kurumlaşma ve eğitim çalışmaları gerçekleştirildi, günümüzde tüm ülkelerin yaptığı gibi tarım çeşitli yöntemlerle desteklendi. Bu çabaların sonucu 1923-1938 yılları arasında görülen hızlı kalkınma, tüm gelişmekte olan ülkeler arasında "Türkiye gibi" örneklerinin verilmesine neden olmuştur. Türkiye'nin bu hızlı yükselişi ileri ülkelerin de dikkatini hemen çekmiş ve o günlerden itibaren Türkiye "dikkat edilmesi gereken ülke" kategorisine dahil edilmiştir.

1950 yılına dek nüfus dağılımında aynı oranlar korunurken, 1950'li yıllarda makineleşmenin etkisiyle, tarımda insan gücüne ihtiyacın azalmaya başlaması nedeniyle kırsal alanda yaşayan nüfus kentlere doğru hareketlenmeye başlamıştır.

Türkiye'de 1963 yılından itibaren planlı döneme geçilmiştir. İlk üç plan devletçi özellikler taşıırken, dördüncü plandan itibaren liberal ekonomi politikaları uygulanmaya başlamıştır. Birinci plan döneminde tarım ve sanayinin dengeli büyümesi öngörülürken, ikinci plan döneminden itibaren sanayi sektörünün ekonomiyi sürüklemesi öngörülmüştür. Dördüncü plan dönemi neoliberal politikaların uygulamaya konduğu dönemdir ve 1950'lerden itibaren kentlere doğru başlayan hafif hareketlenme, 1980'den itibaren adeta bir göç dalgasına dönüşmüştür.

Neoliberal Düzene Geçiş

24 Ocak 1980 kararları ile

- ✚ Destekleme kapsamı daraltılmış,
- ✚ Tarımsal ürün fiyatları baskılanmış,
- ✚ İç ticaret hadleri keskin bir şekilde tarımın aleyhine dönmüş,

bunların sonucu olarak tarım sektörü tam anlamıyla gerileme ve çöküş sürecine girmiştir. Tarımdan kopan nüfus büyük kentlerin çeperlerinde gecekondulu semtleri oluşturmuş, hatta İstanbul'da gecekondulu ilçeleri meydana gelmiştir. Dünya Bankası'nın yayımladığı bir raporda, Türkiye'nin 1985-2000 yılları arasında en hızlı "kentleşen" üçüncü ülke olduğu belirtilmektedir. Oysa en hızlı "gecekondulaşan" üçüncü ülke olarak tanımlanması daha doğru bir ifade şekli olurdu.

1990'lı Yıllar ve Sonrası

1980'lerin ortalarında tarımsal KİT'lerin özelleştirilmesi öngörülmüş, 1990'ların ortalarında özelleştirmeler başlamıştır. Özelleştirme yapılan her alanda tam bir çöküş yaşanmış, Türkiye bu alanlarda dışa bağımlı hale gelmiştir. 1980-2003 yılları arasında tarım ürünleri ihracatımızın 1,5 kat artmasına karşın ithalat 50 kat artış göstermiştir.

Son zamanlarda yayımlanan raporlara göre Toprak Mahsulleri dışında tüm KİT'lerin özelleştirilmesi hedeflenmektedir.

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Anlaşmaları

Uruguay Turu Tarım Anlaşması (1 Ocak 1994): Pazar paylarını genişletme düşüncesinde olan Avrupa Birliği (AB) Güney Amerika'ya, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ise Afrika'ya dışsatım sübvansiyonları ile kıyasıya bir maliyetinin altında tarım ürünü satma savaşına girmişlerdi. Bu çılgın savaşı sonuçlandırmak üzere 1986'da başlayan çetin görüşmeler 1994 yılında ancak sonuçlandırılabilirdi.

Bu anlaşma ile başlıca şu amaçlar hedefleniyordu;

- ✚ İç desteklerin azaltılması,
- ✚ Pazara girişin kolaylaştırılması,
- ✚ Dışsatım sübvansiyonlarının indirilmesi.

İleri Tarım Müzakereleri çerçevesinde 2004 yılında gerçekleştirilen DTÖ Cenevre Çerçeve Anlaşması'nda oldukça önemli kararlar belirlendi. Bu kararların 2005 yılı sonunda Hong Kong'ta yapılacak görüşmelerde kesinleşmesi durumunda %120'nin üzerinde gümrükle korunan tarım ürünlerinde oldukça yüksek indirimler uygulanacak. Bu demektir ki, Türkiye hayvansal ürünlerde (%136,5-%227,5), muzda (%147), çayda (%145), şekerde (%136,5) ve hububatta (%180) acil tedbirler almazsa üreticileri perişan olacak, kendi ekolojisinde yetiştirebilme olanağı olan bu ürünleri dışarıdan almak zorunda kalacaktır.

Gümrük Birliği Anlaşması (1 Ocak 1996)

Dönemin siyasi liderleri tarafından Türkiye'nin AB içine önemli bir adımı şeklinde kabul edilen taraflar arasında gümrük vergileri ve miktar kısıtlamalarını kaldırmak, üçüncü ülkelerden yapılacak dışalımında ortak gümrük tarifesi uygulama amacı taşıyan ve 1 Ocak 1996'da yürürlüğe giren bu anlaşmaya temel tarım ürünleri dahil edilmemiştir. Ancak çok önemli iki noktası bulunmaktadır; AB'nin kesin üstünlüğü bulunan ve içinde süt, tahıl ve şeker bulunan işlenmiş tarım ürünleri anlaşmanın kapsamı içindeyken, Türkiye'nin bariz üstünlüğü bulunan salça ve meyve suyu gibi işlenmiş tarım ürünleri kapsam dışı bırakılmıştır. Başbakan Recep Tayyip ERDOĞAN'ın tabiriyle Türkiye'nin bu anlaşma nedeniyle 2004 yılı sonu itibarıyla kaybı 70 milyar euro olmuştur.

IMF, Dünya Bankası (DB) Anlaşmaları ve İstikrar Programları

IMF ile 1999 yılı sonunda bir stand-by anlaşması imzalandı. Kapsamı;

- ✚ Destekleme fiyatlarının "dünya fiyatları" düzeyine çekilmesi, girdi ve çıktıya dayalı desteklemenin kaldırılarak Doğrudan Gelir Desteği (DGD) uygulanması,
- ✚ Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri (TSKB) ile Ziraat Bankası'nın yeniden yapılandırılması,
- ✚ Zirai Donatım Kurumu, İGSAŞ, TÜGSAŞ, Şeker Fabrikaları, ÇAYKUR ve TEKEL'in özelleştirilmesi,
- ✚ Şeker, tütün ve TSKB alanlarında kurulların oluşturulması.

2001 yılında da DB ile "Tarım Reformu Uygulama Projesi" imzalandı. Proje 4 alt projeden oluşuyordu;

- ✚ DGD
- ✚ Alternatif ürün projesi
- ✚ TSK'nın yeniden yapılandırılması
- ✚ Proje destek hizmetleri

1999 yılı sonu itibarıyla ortaya konan "tarım reformu"nun sonuçlarıyla ilgili yayımlanan DB raporundan kimi alıntılar aşağıda verilmiştir;

- ✚ 1999-2002 yılları arasında tarımsal destekler 6 milyar dolar azalarak 1,1 milyar dolara indi.
- ✚ Aynı dönemde tarımsal GSMH 27 milyar dolardan 22 milyar dolara geriledi.
- ✚ Çiftçiler üzerindeki net etki, yaklaşık 4 milyar dolar tutarında yıllık zarar oldu.
- ✚ 2002-2003 reform döneminde suni gübre ve tarımsal kimyasal madde kullanımı %25-30 azaldı.
- ✚ Reform döneminde toplam ekili alan %2 azaldı.
- ✚ DGD programı, çiftçilerin maruz kaldığı net gelir kaybının yaklaşık %35-45'ini karşıladı.

Dünyada reformlar aksaklık görülen konuları düzeltmek ve ileri götürmek için yapılır. Ülkemizdeki IMF, DB ve AB kaynaklı örnekleri ise uygulandığı sektörü çökertme yönünde gerçekleşmektedir. DB'nin bu raporundan sonra siyasilerimiz tarım reformu projesinin başarısız olduğunu ancak söylemeye cesaret edebilmişlerdir.

AB İlerleme Raporu (6 Ekim 2004)

Gerçekleri görmezden gelerek büyük bir hevesle AB'ye girmek isteyen çevreler "Ne yaparsak yapalım AB bizi almaz" görüşünün yanlış olduğunu, "Türkiye'nin tam üyeliğe ilişkin asgari koşulları oluşturan ve tüm aday ülkelere istisnasız olarak uygulanan Kopenhag kriterlerini yerine getirdiğinde AB üyesi olacağı" görüşünün doğru olduğunu savunmaktadırlar.

Avrupa Birliği (AB) İlerleme Raporu 6 Ekim 2004 tarihinde yayımlandı. Kopenhag kriterlerinin yerini tarım kriterleri aldı. Fransa halkının oyları Türkiye'yi AB içinde görmek istemiyoruz şeklinde çıktı. Raporda, Türkiye'nin gerekli kriterleri yerine getirdiğinden bahisle müzakerelerin başlayacağı, ancak müzakerelerin tam üyelikle sonuçlanamayabileceği belirtilmiştir. Oysa ki, müzakereler tam üyelik amacıyla yapılacağından raporda böyle bir ifadenin yer alması, Türkiye'nin tam üyeliğe kabul edilmeyebileceği yönünde açık bir kapı bırakmaktadır. Mayıs 2004 tarihinde tam üyeliğe kabul edilen 10 devlet için böyle bir koşul öne sürülmemiştir.

Türkiye'nin AB'ye tam üye olma sürecinde görüşülecek 31 ana başlıktan en önemlisinin tarım olduğu, Kopenhag kriterlerinin yerine, ekonomik ve sosyal boyutlarıyla tarım sektörünün oturtulduğu görülmektedir.

Raporda AB, kendisinin uyguladığı Ortak Tarım Politikası (OTP) yerine Türkiye'ye IMF politikalarını önermektedir. Bu kapsamda, OTP'nin ne amaçla ortaya çıkıp, nasıl uygulandığına ve IMF'nin Türkiye'ye dayattıklarına kısaca göz atmakta fayda var.

1958 yılında AET (AB) kurulduktan 3 yıl sonra, 1961'de OTP oluşturuldu. Ana hedef topluluğu temel ürünlerde kendine yeter bir düzeye yükseltmek idi. Üretici ve tüketici refahı, verimlilik, arzda süreklilik

ve üretimde istikrar diğer hedeflerini oluşturuyordu. Tek pazar, topluluk tercihi ve mali dayanışma ilkeleri çerçevesinde geliştirilmesi amaçlanan OTP, 1962 yılında eşsiz bir finansman aracı olan Tarımsal Garanti ve Yönverme Fonu (FEOGA) ile donatıldı. 1967 yılından itibaren Ortak Piyasa Düzenleri (OPD) devreye girmeye başladı. Bugün AB, 23 OPD'ne sahiptir. Politikaları yürütmek üzere güçlü bir Tarım Genel Müdürlüğü, müdahale kuruluşları ve ödeme kuruluşları bulunmaktadır. Topluluk bütçesinin yarısı ile finanse edilen OTP, kırsal ve tarımsal altyapı sorunlarını çözmüş, üretime bağlı gelir desteği politikaları ile verimlilik sağlanmış, üretim artışları ile topluluk temel ürünlerde kendine yeterliliği yakalamıştır.

Uyguladıkları politikalar sonucu tarımsal alt yapı ve üretim sorunu kalmayan AB ve ABD'nin önündeki tek sorun mevcut pazarlarını genişletmek ve yeni pazarlara girebilmektir. Oysa Türkiye, birkaç ürün dışında kesinlikle tarımsal üretim miktarını ve verimini artırmak zorunda olmasına karşın, kendi ekolojisinde çok rahat yetiştirebileceği tarım ürünlerini dahi uyguladığı dış kaynaklı politikalar sonucu yurtdışından alır hale gelmiştir.

Türkiye tarımına baktığımızda, uzun yıllar girdi ve çıktıya dayalı bir destekleme sistemi uygulandığını görüyoruz. Bu kapsamda gübre, tohum, tarım ilacı, tarımsal mekanizasyon ve kredi desteği doğrudan üreticiye sunulmuştur. KİT'ler ve Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri (TSKB) aracılığıyla da ürünün pazarlanmasına kamusal destek verilmiştir. Bunun yanında tarımsal ve kırsal altyapı, araştırma ve yayım destekleri de sağlanmıştır.

Türkiye'de tarımsal destekleme, 1999 sonrası uygulanan IMF ve Dünya Bankası (DB) güdümlü politikalar nedeniyle tamamıyla değişmiştir.

DESTEK KALEMLERİ (milyon dolar)	1999	2002	
Kredi desteği	956	0	1999'da 4,2 milyar dolar olan kamusal tarım desteği 2002'de 1,2 milyar, 2003'de 2 milyar, 2004'te 2,5 milyar dolar olmuştur. 2000 yılında uygulamaya konan Doğrudan Gelir Desteği (DGD) ödemeleri 2002 yılında toplam tarımsal desteğin %53'ü iken günümüzde %78'ine ulaşarak Türk tarımının başlıca destek kalemi durumuna gelmiştir.
Gübre desteği	183	0	
KİT'lere bütçeden aktarılan	261	138	
KİT açıklarını karşılama	2.213	355	
Pamuk ve yağlı tohumlar primi	205	58	
TSKB'ye destek	450	0	
DGD ödemeleri	0	628	
Toplam	4.268	1.179	

AB'nin DGD uygulaması ile Türkiye'deki uygulamanın kısa bir karşılaştırmasını yapmak bizlere IMF'nin önerdikleri ile AB'nin uygulaması arasındaki uçurumu net bir şekilde gösterecektir.

AB'de DGD üretim ve verimle bağlantılıdır. Türkiye'de ise arazi mülkiyetine dayalıdır. Her ne kadar üretime DGD verildiği beyan edilse de gerçekte yardım tapu sahibine gitmektedir.

✚ AB'de ürünlere göre farklı DGD ödemesi yapılıyor. Türkiye'de ekilen ürüne bakılmıyor.

✚ AB'de geri kalmış bölgelere fazla ödeme yapılıyor. Türkiye'de bölgesel farklılıklar gözetilmiyor.

✚ AB'de bölgesel verim saptamaları yapılmıştır. Türkiye'de böyle bir ayırım söz konusu değildir. Aynı şekilde, AB'de "bölgesel alan" ve "ulusal alan" belirlemeleri vardır, Türkiye'de bu konularda bir saptama yapılmamıştır.

✚ AB'de hayvansal üretim ve su ürünleri için DGD ödemesi yapılırken, Türkiye'de yapılmamaktadır.

✚ AB, 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren üretimden bağımsız DGD sistemine geçecek. Kendini hazır hissetmeyen üyeler 2007 yılına kadar geçiş dönemi kullanabilecekler. Türkiye ise IMF önerileri, DB Tarım Reformu Uygulama Projesi kapsamında hayata geçirdiği DGD sistemini ilk uygulamaya soktuğu 2000 yılından bu yana üretimden bağımsız bir şekilde uygulamaktadır. AB'nin kendi uyguladığı destekle hiçbir ilgisi bulunmayan bir modeli Türkiye'nin uygulamasını istemesi samimiyetsizliğinin belirgin bir göstergesidir.

Rapordaki en önemli saptamalardan biri de halen AB'de uygulanan OTP'nin Türkiye'de uygulanması halinde, AB bütçesine getireceği finansal yük ile ilgilidir. Buna göre her yıl Türkiye'ye DGD ödemeleri için 8 milyar euro, pazar önlemleri için de 1 milyar euro aktarılması gerekiyor. Oysa, yeni üye 10 ülkenin tümüne, bu alanda toplam 7 milyar euro ödenmektedir. Ayrıca kırsal kalkınma önlemleri için de Türkiye'ye aktarılması gereken miktar 2.3 milyar eurodur. Bu durumda ülkemize her yıl aktarılması gereken toplam miktar 11.3 milyar euro olacaktır. Rapor, geçiş sürecinin 2025'i aşması durumunda bu hesabın değişeceğini de eklemeyi unutmuyor.

Türkiye'nin tarımsal ve kırsal altyapı için ayırdığı payın yılda 2-2.5 milyar olduğu düşünülürse bu miktarlarla ve dış kaynaklı önerilerle hiçbir sorununu çözemeyeceği açıktır.

Dönemin AB tarım komiseri Fischler, bu konuda, yine dönemin Birliğin genişlemeden sorumlu bakanı Verhaugen'e bir mektup göndererek "Dinsel ve kültürel ayrımlar bir yana, her yıl aktarılacak maddi miktarın büyüklüğü dikkate alınarak Türkiye'nin tam üyeliğinin tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir" uyarısında bulunmuştur.

Rapor, 2000'den bu yana sürdürülen "tarım reformu" çalışmalarına karşın, liberalizasyonun tam olarak sağlanamadığı eleştirisini de getirmektedir. Bu kapsamda,

✚ Müdahale alımları, girdi yardımları ve üretimle bağlantılı yardımlar gibi bütçeden finanse edilen desteklerin halen sürdürüldüğü,

✚ Birçok tarımsal üründe gümrük tarifesinin AB düzeyinin üstünde olduğu,

✚ AB düzeyinin altında olmasına karşın dışsatım sübvansiyonlarının söz konusu olduğu,

✚ Tarımsal KİT'lerin özelleştirilmesinin tamamlanamadığı belirtiliyor.

Bu eleştiriler açık bir çarpıtmadır. Zira,

✚ Türkiye'de müdahale alımları artık yok denecek kadar azalmıştır. Girdi yardımı hiç kalmamıştır. Sadece beş ürüne uygulanan çok düşük prim dışında üretimle bağlantılı yardımlar söz konusu bile değildir.

✚ Gümrük tarifelerimiz, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) taahhütleri ile uyumludur. Dolayısıyla, üyelik öncesi Türkiye'nin AB ile aynı düzeyde gümrük vergisi uygulama zorunluluğu bulunmamaktadır.

✚ Dünyada uygulanan dışsatım sübvansiyonlarının neredeyse tamamı ABD ve AB tarafından kullanılmaktadır. Bu gerçek ortada iken, parasal anlamı olmayan Türkiye uygulamalarından söz edilebilmektedir.

✚ Tarımsal KİT'lerin özelleştirilmesinin tamamlanması talebi ardında ise kâr eden ve piyasayı düzenleyen TEKEL, Şeker Fabrikaları, Gübre Fabrikaları ve ÇAYKUR bulunmaktadır.

Raporun en ilginç bölümlerinden biri "Türkiye'nin üyeliğinin etkileri" bölümü. Bu bölümdeki saptamalara göre;

✚ Rekabet şansı olan ürünler dışında, Türkiye'nin işinin zor olduğu ve rekabetçi bir yapı için daha fazla liberalizasyon gerektiği,

✚ Olası bir üyelikte, tercihli ticaret avantajları sona erecek olan Türkiye'nin tarımsal dışsatımının azalacağı, buna karşılık kısıtlamaların kalkması nedeniyle AB'nin dışsatımının artacağı, belirtilerek, bu noktada çok ilginç bir öneri geliştiriliyor, "Üyelik anındaki şoktan korunmak için, üye olmadan, geçiş sürecindeyken, AB'ye yönelik ticari kısıtlamalarınızı tümüyle kaldırın!" Raporunda canlı hayvan dışalım yasağı da eleştirilmektedir. 1980'li yılların ortasında ortaya çıkan deli dana hastalığı sonrasında Türkiye canlı hayvan dışalımını yasaklamıştı. Bitkisel ve hayvansal üretim materyali üreten ve çiftçiye dağıtan Devlet Üretme Çiftlikleri TİGEM'lere dönüştürülüp içleri boşaltıldıktan sonra Türkiye her iki alanda da iç ve dış sömürüye açık hale gelmiştir. Her ne kadar canlı hayvan dışalımı yasak da olsa bu ülke ekolojisiyle hiçbir uyumu olmayan Hindistan'a ait hörgüçlü inekler özellikle Van yöresinde sıkça görülür olmuştur. Sonunda Tarım ve Köyişleri Bakanı Sami Güçlü de Türkiye'ye sınırlardan kaçak canlı hayvan girişinin olduğunu kamuoyuna açıklamak zorunda kalmıştır. Özellikle Et ve Balık Kurumu'nun kapatılması ve Güneydoğu ve Doğu Anadolu'daki silahlı çatışmalar hayvancılık sektörümüze ağır bir darbe vurmuştur. Türkiye'nin tarımına aktardığı kaynakla hayvancılığını da kalkındıramayacağı açıktır. Böylesine zayıf olduğu bir alanda Türkiye, hayvancılık sektörünü kalkındırmak yerine canlı hayvan dışalımına izin verirse kendi üreticisine vermediği kaynağın çok daha fazlasını AB üreticilerine aktaracak ve kendi yerli üretimini tamamıyla çökertecektir. Mayıs ayında AB'ye katılan üyelere uygulananlarla karşılaştırıldığında rapor, Türkiye'ye karşı ayrımcı bir tutum izlendiğini açık bir şekilde gösteriyor. AB'ye katılan 10 aday ülkeyi üyeliğe hazırlayan SAPARD (Tarımsal ve Kırsal Kalkınma Alanında Özel Katılım Programı) programı yerine Türkiye'ye IPA (Katılım Öncesi Aracı) öneriliyor. Aynı şekilde, AB'nde 40 yıldan fazla geçmişi olan ve halen kullanılan müdahale kurumlarından söz edilmezken, OTP uygulaması için Türkiye'ye sadece ödeme kurumlarını kurması öneriliyor.

AB'ye son olarak katılan 10 ülkeye tarımsal ve kırsal alt yapı sorunlarını çözmeleri için SAPARD programı ile her yıl toplam 520 milyon euro aktarılmıştır. Türkiye'ye bunun yerine önerilen Katılım Öncesi Aracı'nın, raporun geneli değerlendirildiğinde, önemli bir maddi katkı sağlamayacağı, daha çok önerilere dayalı bir mekanizma olarak işlev göreceği açık bir şekilde anlaşılmaktadır.

Artık AB'nin birlik içindeki bütün ülkelerde de aynı gelişmişlik düzeyini hedeflemediği de açıkça kendini belli etmektedir. Zira, 15 üyeli AB kırsal kalkınma önlemleri için 2000-2006 döneminde 33 milyar euro'ya yakın bir fon kullanırken, topluluğa 2004 Mayıs'ında dahil olan 10 ülke 2004-2006 döneminde 5,8 milyar euro kaynağa sahip olabilecektir. Bu ayrımcılığa bakılırsa AB sürecinde Türkiye'ye para yağmayacağı açıktır.

Türkiye'de özellikle son çeyrek yüzyıldır uygulanan politikalar nedeniyle Et ve Balık Kurumu (EBK), Türkiye Süt Endüstrisi Kurumu (TSEK), YEMSAN gibi birçok tarımsal KİT özelleştirilmiştir. Üretimi düzenleyici ve müdahale edici görevleri bulunan tarımsal KİT'lerin özelleştirildiği her alanda üretim çökmüş ve Türkiye, özelleştirme yapılan her alanda net bir dışalımçı konuma sürüklenmiştir. AB ülkelerinde çok sayıda müdahale kurumları bulunmasına karşın raporda sadece ödeme kurumlarının kurulması ve kalan tarımsal KİT'lerin tamamının özelleştirilmesi önerileri kesinlikle Türkiye'nin ulusal çıkarlarıyla ve AB'nin OTP ile uyuşmamaktadır. Bu önerilerde iyi bir niyet aramak ve bulmak mümkün değildir.

Kısaca özetlemek gerekirse, müzakere sürecinde bir dosya kapanmadan diğerini açmayacak olan AB, tarım dosyasını açacak ve kapatmayacak gibi görünüyor. Kapanmayan tarım dosyası sonrasında, teknik bir koşul olan "müktesebatı üstlenme yeteneği" eksikliği nedeniyle Türkiye'ye, üye ülke perspektifi yerine "özel statülü üye" perspektifi önerilebilir. AB'nin güvenlik stratejisi ile örtüşen bu öneri, AB için akılcı, ancak Türkiye'nin çıkarlarına uygun olmayacaktır.

17 Aralık 2004 tarihli AB Konsey Kararı

AB sürecinde tarım sektörü ile ilgili önemli bir olay da 17 Aralık tarihli AB Konsey Kararı'dır. Kararda Türkiye ile ilgili stratejik belirlemeler ve tarım sektörüne ilişkin hükümler 23. madde kapsamında yer almaktadır.

Buna göre;

✚ Müzakereler bir dizi fasıla bölünecektir. Konsey, her bir fasılın açılması ve kapatılması için gerekli performans kriterlerini belirleyecektir.

✚ Kişilerin serbest dolaşımı, yapısal politikalar ve tarım alanında uzun geçiş süreleri, derogasyonlar ve özgün düzenlemeler ile daimi koruma tedbirleri getirilecektir.

✚ Bu konularda her bir üye devlet azami rol oynayacaktır.

✚ Müzakereler, ancak 2014'ten sonraki dönemi kapsayacak Mali Çerçeve'nin oluşturulmasından sonra tamamlanabilecektir.

✚ Müzakereler, ortak hedefi katılım olmakla birlikte, sonucu önceden garanti edilemeyen açık uçlu bir süreç olacaktır.

✚ Aday ülke üyelik yükümlülüklerinin tümünü yüklenilecek konumda değilse, ilgili aday ülkenin Avrupa yapılarına tam olarak mümkün olan en güçlü bağla demirlenmesi sağlanacaktır.

✚ Birliğin temelini oluşturan ilkelerin bir aday ülkede ciddi ve devamlı bir biçimde ihlal edilmesi halinde, üye devletlerin üçte biri ya da Komisyon tarafından müzakerelerin askıya alınması tavsiye edilebilir, Konsey nitelikli çoğunlukla buna karar verir.

Konsey Kararı dikkatli bir şekilde analiz edildiğinde, Türkiye için özel statülü bir üyelik ilişkisinin hazırlanmakta olduğu, buna karşın tarım sektörü ve serbest dolaşımın, sürecin dışında tutulacağı açıkça görülmektedir.

Türkiye'de Tarımsal Nüfus Azaltılabilir mi?

Türkiye'de kırsal nüfusun %35, tarımın GSMH'ya katkısının %11.36, tarımın istihdamdaki payının %34, tarımda kişi başına GSMH'nın 1384 dolar olduğu göz önüne alınırsa tarımda oldukça fazla atıl istihdam olduğu kolayca anlaşılmaktadır. Bu insanların istihdam sürecine katılması en doğru davranış olacaktır, ancak hangi sektörde?

Son 30-40 yıllık sürece baktığımızda,

✚ Tarımın GSMH'ya katkısının %40 düzeyinden %11,36'ya düştüğünü, sanayinin katkısının ise ancak %17'den %24'e çıkabildiğini,

✚ Tarımda istihdamın %45'ten %34 düştüğünü, sanayinin istihdam düzeyinin ancak %19 olduğunu,

✚ 2001 ve 2002 krizlerinde sadece tarım sektöründe istihdam düzeyinin yükseldiğini görüyoruz.

Tarım sektörü, Cumhuriyet tarihi boyunca 2002, 2003 ve 2004 yıllarında üst üste üç yıl küçülerek rekor kırmıştır. 2005 yılında da %1,7 küçülmesi beklenmektedir.

Türkiye'de 1980'lerin ortasında da insanlar uygulanan politikalar sonucu tarımdan koparılmış ve büyük kentlerin varoşlarına yığılmıştır. AB süreci dolayısıyla yeniden tarımsal nüfusun azaltılması gündeme gelmiştir.

Sanayi sektörünün tarımdan boşalacak nüfusa istihdam sağlayamayacağı yukarıda verilen rakamlardan açıkça anlaşılmaktadır. Kırsaldan gelecek, yeterince eğitim almamış bu insanların hizmet sektöründe de istihdam edilemeyecekleri açıktır. Zira bu sektör de tıpkı sanayi sektörü gibi kriz dönemlerinde en çok işten çıkarmaların yaşandığı bir sektördür. Kısa dönemde yapılabilecek en akılcı davranış bu insanları tarım sektörü içinde değerlendirecek yapının kurgulanmasıdır.

Neler yapılmalı

✚ Yarardan çok zarar verdikleri kesinleşen IMF ve DB derhal ülkemizden kovulmalı, ulusal tarım politikası belirlenerek derhal uygulamaya konulmalıdır. Türkiye'nin tarım konusundaki uluslararası taahhütleri gözden geçirilerek tavizlerin lehimize çevrilmesinin yolları zorlanmalıdır.

✚ Gerçek üreten bir sektör olan tarım sektörü dünyadaki tüm ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de desteklenmelidir. Türkiye'nin öncelikle üretime ihtiyacı olduğu unutulmamalıdır.

✚ Diğer alanlardaki özelleştirmelerle birlikte tarım alanında yaşanan özelleştirmeler de derhal durdurulmalıdır.

✚ Toprak reformu hayata geçirilmeli, topraklar işleyenlere dağıtılmalıdır.

✚ Tarım alanında yatırım seferberliğine başlanmalı, tarımın ve kırsal alanın altyapı sorunları çözülmelidir. Türk tarımına rekabetçi bir yapı kazandırılabilmesi için her yıl en az 10 milyar dolar tarımsal altyapı için ayrılmalıdır.

✚ TİGEM'ler üreticiye bitkisel ve hayvansal üretim materyallerini sağlayabilecek bir yapıya dönüştürülmeli, tarımsal yayım yeniden canlandırılmalıdır.

✚ Üreticiler ve köylüler kooperatif, tarım işçileri sendika çatıları altında örgütlenmelidir.

✚ Gıda sanayine önem verilmeli, işlenmiş tarım ürünlerinin ihracatına ağırlık verilmelidir.

En önemlisi ranta değil üretime bütçe ayıran, ulusal politikalar izleyen anlayışların iktidara taşınması gerekmektedir.

Kaynakça

www.zmo.org.tr